Sisäministeriö LAUSUNTO SM2016-00316

MMO Räty Johanna(SM) 15.06.2016

Viite
U 31/2016 vp

Asia
Perustuslakivaliokunnan kuuleminen 16.6.2016; Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi koskien Dublin-järjestelmää

Euroopan komission 4. toukokuuta 2016 antaman turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevan ns. Dublin-asetuksen muuttamista koskevan ehdotuksen (COM(2016)270 lopullinen) tarkoituksena on kehittää Dublin-järjestelmää niin, että se toimisi paremmin myös suurten tulijamäärien tilanteessa.

Komissio esittää merkittäviä muutoksia voimassa olevaan Dublin-asetukseen. Pyrkimyksenä on taata hakijavirtojen hallinnointi, helpottaa vastuuvaltion määrittämistä ja estää väärinkäytöksiä sekä hakijoiden edelleen liikkumista jäsenvaltiosta toiseen. Koska ehdotus kytkeytyy muihin yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän säädöksiin, kaikkien turvapaikkajärjestelmää koskevien komission säädösehdotusten valmistelun keskinäinen koordinointi on tärkeää.

Dublin-järjestelmän perusperiaatteet pysyisivät entisinä: turvapaikkahakemus tutkitaan vain yhdessä jäsenvaltiossa. Vastuuvaltio on yleensä se jäsenvaltio, johon hakija ensiksi saapuu. Perusperiaatetta vahvistettaisiin säätämällä hakijan velvollisuudesta hakea turvapaikkaa jäsenvaltiosta, johon hän ensimmäiseksi saapuu, ja velvollisuudesta pysyä kyseisen valtion alueella hakemuksen käsittelyn ajan. Velvoitteen noudattamatta jättäminen johtaisi muun muassa hakemuksen käsittelemiseen nopeutetussa menettelyssä. Näin pyritään vähentämään Dublin-menettelyn väärinkäyttöä ja hakijoiden edelleen liikkumista jäsenvaltiosta toiseen. Vastuun määrittämistä koskevaa menettelyä ehdotetaan tehostettavaksi merkittävästi.

Ehdotukseen sisältyy uutena esitys jäsenvaltioiden välisestä solidaarisuudesta, joka toteutettaisiin siirtämällä henkilöitä jäsenvaltiosta toiseen. Vastuunjakoa jäsenvaltioiden välillä tasattaisiin automaattisella jakomekanismilla, joka otettaisiin käyttöön tilanteessa, jossa johonkin jäsenvaltioon saapuu suhteettoman suuri määrä turvapaikanhakijoita. Jäsenvaltioiden hakijamäärien ja uudelleen sijoitettujen määriä valvottaisiin, kullekin jäsenvaltiolle määritettäisiin hakijamäärää koskeva viitearvo ja maksimikantokyky ja jonkun maan kantokyvyn ylittyessä hakijoita voitaisiin siirtää niihin jäsenvaltioihin, joiden vastuulla olevien hakijoiden määrä jää alle oman viitearvon.

U-kirjeessä esitetty valtioneuvoston kanta on edelleen ajankohtainen: Tällä hetkellä on jäsenvaltioita, joihin turvapaikanhakijoita ei voida Dublin-asetuksen mukaisesti siirtää, koska yhteiset säädökset on pantu niissä puutteellisesti täytäntöön. Tämä on vastoin järjestelmän perusperiaatteita, eikä tällaista tilannetta tule jatkossa hyväksyä. Yksi keskeisimmistä koko uutta eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskevista tavoitteista onkin, että uusi järjestelmä takaa yhdessä sovitun mukaisen suojelun sitä tarvitseville kaikissa jäsenvaltioissa.

Komissio on ehdotuksessaan pitänyt lähtökohtana ja vahvistanut nykyisen Dublin-asetuksen vastuunmäärittämistä koskevien perusteiden säilyttämistä, joista keskeisin on ulkorajan luvaton ylittäminen. Valtioneuvosto kannattaa lähestymistapaa. Valtioneuvosto kannattaa myös niitä komission ehdotuksia, joiden tarkoituksena on nopeuttaa ja selkeyttää käytännön Dublin-menettelyä.

Turvapaikkajärjestelmän on oltava selkeä ja toimiva. Maahan saapuvat henkilöt on tunnistettava ja rekisteröitävä nopeasti. Tehokkaan turvapaikkapolitiikan yksi keskeinen edellytys on, että saadaan tarkkaa ja ajantasaista tietoa EU:n alueella tehdyistä turvapaikkahakemuksista. On saatava tilanne ulkorajoilla hallintaan ja palautukset toimivaan kolmansiin maihin. Edelleen liikkumista ensimmäisestä tulomaasta ja suojelua jo antaneesta jäsenmaasta on rajoitettava nykyistä tehokkaammin.

Käytännössä on kuitenkin nähty, että ulkorajan luvaton ylittäminen vastuunmäärittämisperusteena voi johtaa ulkorajavaltiossa kohtuuttomaan tilanteeseen. Yhteistä turvapaikkajärjestelmää tulisi muuttaa niin, että mikään jäsenvaltio - ulkorajavaltio tai esimerkiksi jokin hakijoiden suosima kohdevaltio - ei joudu kohtuuttomaan tilanteeseen. Turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämistä koskevaa Dublin-järjestelmää voidaan muuttaa ottamaan huomioon yksittäiseen jäsenvaltioon kohdistuvat suhteettomat turvapaikanhakijamäärät.

Kehitettäessä Dublin-järjestelmää on keskeistä, että ensimmäisillä tulo- ja muilla jäsenvaltioilla on riittävät velvoitteet ja kannustimet hallita maahantulijoiden virtaa siirtämättä painetta muille jäsenvaltioille.

Tällaisessa tilanteessa asianomaista jäsenvaltiota tulee ensisijaisesti tukea raja- ja muulla asiantuntija- ja rahoitusavulla sekä EU-virastojen toimesta. Jäsenvaltiossa voidaan joutua kriisitilanteessa toteamaan, että tukitoimet eivät riitä, vaikka asianomaisen valtion turvapaikkajärjestelmän toiminnassa ei ole ongelmia. Suomikin voi maantieteellisen sijaintinsa vuoksi ulkorajavaltiona tai hakijoiden suosimana kohdevaltiona joutua joukoittaisen maahantulon kohteeksi.

Komission ehdottamaan automaattiseen jakomekanismiin ja ehdotuksen muihin kohtiin mukaan lukien sen suhde perus- ja ihmisoikeuksiin sekä kustannuksiin otetaan kantaa, kun ehdotuksen sisällöstä ja merkityksestä on saatu neuvoston käsittelyssä ja kansallisissa valmisteluissa lisää tietoa. Erityisesti mitä tulee perus- ja ihmisoikeuksiin, asian arviointiin vaikuttaa myös se, missä määrin laadittavat säännökset on tarkoitettu siten velvoittaviksi, ettei suotuisampi kohtelu ole mahdollista.

LIITTEET -

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi